

raz, 94), potser sortí de **rieroleta*, amb haplogogia.

Rier, -era, adj., especialment entre Lleida i Garrigues; així al Cogul uns tipus de pedres arrodonides (que en certs pobles veïns en diuen *kudines*) reben el nom de *roques rieres*, a Aitona *pedres rieres* (1935-6).³

Riera 'corrent d'aigua més important que un torrent i menys que un riu [956]: «resclosa et glevar et pedregar, et ipsa riera ---», *Cart. de St. Cugat* I, p. 41; *rieram*, i també llatinitzat com *riaria*, en un doc. de Poblet de 1031 (*MzP1*, *Orig del Esp* I, 83); «nostras rieras eremas et laboratas», doc. de 1140 ross, referent al terme de Perestortes (*Colle. Moreau*, vol. LVIII); és curiós com els monjos catalans de Sant Cugat del Vallès, adaptant a la nostra llengua i país el *Decam*, tot i que Boccaccio, parlant de fets de la capital catalana, des d'on un cavaller italià se'n torna a la seva pàtria, deia vagament un *fume*; ells, pensant en el Mogent, posaren: «pervengueren en una riera e --- la mula se aturà en la riera, no volent passar ---» (x, § 1, 553 22).

Com explica el *Costumari Cat* de la Mancomunitat: «el riu es pot comparar al tronc de l'arbre, les rieres a les besses en què es divideix, els torrents a les branques --- hi ha rieres, però, que van directament al mar --- tampoc no és exacta la distinció --- de passar-hi constantment aigua o no, perquè hi ha rieres d'aigua constant, com la *R Major*, el Montseny i la Tenes, a l'Alt Vallès ---» (II, 82, § 272). El mot és bastant menys usat en cat. occidental, en particular el pirinenc, però fins allà no varia gaire el concepte popular local.

Al baix Cardener concorre amb *rasa*: del mateix curs d'aigua del terme de Riner, uns en diuen la *Riera* de Matamargó, altres la *Rasa* de Su (1964); del Cardener mateix, més amunt de St. Llorenç de M. i de l'aiguabarreig amb l'Aigua de Valls, molts ja no en diuen *riu* sinó «la *Riera* de Cardener» (Guixers, 1964).³⁵ Del riu Siurana, a Garcia, ja prop de la seva desembocadura a l'Ebre se'n sol dir la *rièra* (1936) forma en la qual hi ha contaminació amb *reguera* (V. REC i REGA); en altres parts del Priorat, s'usa *rièra*, que és el nom (i no pas *rambla*) que allí donen als corrents secs però d'alguna importància, als Guiamets, p. ex., hi ha la important *Riera de la Vall*, que per excel·lència, s'ha dit sempre, també, la *Riera*, ras i curt, de manera que tota la part del terme situada d'allà aquest corrent se'n diu *Llarrieres*, pluralitzant l'expressió *par-tida Dellà Riera*.

En el Maestrat, el concepte se separa ja força del que se'n té en el cat. central, i més coincident amb el del que en els Pirineus se'n deu *ribera*; a Forcall, on el riu Bergantes provinent de Morella comença de ser important (en confluïr-hi el de Todolella i el que ve de Cinctorres etc.), en diuen, però, «la Riera del Bergantes». Un concepte molt estès en el P. Val. és el que defineix EntValor: «depressió llarga pel centre de la qual passa un riu» (c. 1950); a Cocentaina ve a ser com *riberal* de la part NE. del Princ., car situen un mas dient que «ja és prop de la riera del Serpis». I a Catadau, dels secans veïns al poble en diuen *rières*.

Rierada, *Atl*, veg. cita a *firmament* (III, 978a42)
Rieral: «del aygua del rieral / me n'omplreu la cis-

terna», MilàF (*Romllo*, 40.7); «passada la montanya de Montcada a la banda esquerra de la cordillera de montanyes, a la part dreta, y del riu Ripollet, que passa per aquell rieral que se uneix ab lo Besòs, queda sobre de un turó la iglésia y rectoria de Reixac», B. de Maldà (*Excurs*, p. 121). A Pineda diuen *rierany* per 'torrent' o riera d'escassa importància; ara bé com que en lloc d'això a Horsavinyà sento *reguerany*, a Calella, barrejant-ho, n'han fet *riguerany* (1931). *Rserenc* 'palet, còdol': «la Casa Cavaller de Vidrà, en l'entrada està tota empedrada amb rierencs de caire», «els carterons, empedrats de rierencs y encaixonats per les tàpies dels horts del poble ---», MrnVayreda (*Carlunada* II, p. 29; *Sang Nova* v, iv, 362) i veg. *DAG Rseró*: «De tan fexuga càrrega la terra enlleugerida, / Alcides en lo trono s'asseu de Gerió. / Y dolsa deixa córrer y en somnis d'or sa vida, / com en planer herbatge llisquívols rieró», esborrall de l'*Atl* (1867 x, 4d, vers canviat en la versió definitiva); després mot reprès en el *Camgò* (VIII). *Rserot*, no en tinc notícia (llevat les que recull *AlcM*) sinó com a equivalent de 'rierol, torrent' a Malgrat: *Rierot d'En Gelat*, *Rierot de Mas Aragai* (1964).

Riatxol Ribugada: no de riu, V. *rebugada Rierar*. *Rierenca Riereny*. *Rierol* [Ruyra]; *rierola* (Aversó, 202.29). *Rieronet*, *Atl* (*DAG*). *Riol*. *Ruellet*. *Riuera*, Pin i Soler (en *DAG*, s. v. *riera*), *ruerada*.

Riell: en l'article *riell* del DCEC (IV, 13) explico que és falsa l'etim. *REGELLUS que se n'havia donat, i provo que en realitat és un antic diminutiu de RIU, també representat a la toponímia *Riells de Montseny*, *Riells del Fai*, on evidentment es referí el nom als rierals que hi baixen provinents del Morou o dels cingles de Bertí; des del cat. el mot va passar manllevat al cast. *riel*, ja doc. el 1475. S'explica la derivació per la forma del metall fos, quan el llancen en el motllo. *AlcM* el cita en un text de 1296. Així mateix: «duo trossia ['trossos'] parva argenti et unum riell argenti, que ponderabant 11 uncias» a. 1313 (Finke, *Acta Ar.* III, 242); «rebí del dit Roig, entre plats, scudelles, grasalets, grans de paternostres e riells d'argent, deu marcs» Bna. 1474 (*Hom. Rubió i Lluch* II, 554). «Los cresols --- buydar --- riell: bacillus. Fer del riell planxa: ducere bacillum in bractees», «moneda --- de pedretes, coral, riellots de or, de cert pes», OPou (*ThPu.*, 140, 150). I veg. en el meu article citat els docs. de monederia que hi cito, dels anys 1413ss. «Ros com un riell d'or» (i veg. *CURULL*); «una llenca de sol com un riell d'or penetra per l'esclatxa del porticó», EmVilanova, *Gent de casa*, ed. 1889, p. 7; *Quadros Pop.* (O. C. II), 186.

En el sentit de 'barra de la via fèrria' es tracta d'un neologisme que el castellà i el català varen adoptar a mitjan S. XIX, per adaptació al nostre mot genú *riell*, de l'angl. *rail*; cosa ben justificada, per més que bastants continuaren emprant el mot anglès: «una multitud de dones --- es van ajeure atravessades damunt dels rails per on havia de passar el comboi», Coromines (*Prometeu* VIII, iv, 150, O. C., 274v2f.); «barres de ferro, amb les quals es formen les vies dels fer-